

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. Г.С.СКОВОРОДИ

**ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ
В СИСТЕМІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ, СПЕЦІАЛЬНОЇ
ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Харків 2023

логопатів.....	322
Гайдук Д.О. Формування уявлень про світ професій у дітей дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями як засіб профорієнтації у закладах дошкільної освіти.....	325
Гаменко В.Е. Дидактична гра як засіб корекції звуковимови у дітей дошкільного віку.....	328
Гевеленко Г.В. Особливості розвитку та корекційно-виховна робота з дітьми з затримкою психічного розвитку.....	331
Горбунова Т.М. Вплив продуктивних видів діяльності на формування моторного праксису у дітей із загальним недорозвиненням мовлення.....	334
Грицай О. С. Використання засобів альтернативної комунікації у роботі з дітьми з РАС.....	337
Гуріна С.С. Формування техніки читання у дітей із затримкою мовленнєвого розвитку.....	342
Демченко Н.О. Використання дидактичних ігор та ігрових прийомів у роботі з розвитку мовленнєвої активності дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення.....	345
Дем'яновська А.А. Формування дієслівної лексики дітей із загальним недорозвиненням мовлення.....	350
Дем'янюк С.С. Організація безбар'єрного просторового середовища дітей в інклюзивному класі.....	354
Довженко А.О. Логопедична робота зі стимуляцією мовленнєвої активності у дітей молодшого віку	356
Докійчук І.О. Формування відповідального ставлення до здоров'я у системі здоров'язбережувальної діяльності в закладах освіти.....	359
Дорошева С.О. Теоретичне обґрунтування проблеми використання театралізованої діяльності як засобу соціалізації дітей молодшого шкільного віку з порушеннями мовлення.....	362
Дюсембіна А.С. Мнемотехнічні прийоми як засіб корекції звуковимови у дітей старшого дошкільного віку.....	369
Єльцова О.Є. Поняття про систему ресс та її застосування у роботі з дітьми зі складними порушеннями розвитку.....	372
Єна А. Психолого-педагогічні умови збереження психічного здоров'я дітей із розладами аутичного спектра.....	377
Заскалько О.М. Особливості розвитку самооцінки у молодших школярів та підлітків із заїканням.....	382
Земляна К.А. Роль трудового навчання в процесі професійного самовизначення дітей з інтелектуальними порушеннями.....	386
Зінченко Д.А. Логопедична робота з розвитку мовленнєво – рухового апарату в дітей дошкільного віку, які страждають на дизартрію.....	387
Зюзін Ю. В. Принципи корекції мовленнєвого розвитку дітей засобами фізичного виховання.....	391
Кандаурова Е. В. Використання ігрових прийомів в логопедичній роботі зі стимуляції мовленнєвої активності у дітей молодшого дошкільного віку	395
Кизько Ю.В. Особливості модифікації підручників та посібників для	

координації, так і паттерни зовнішньої координації, але при цьому нейронна мережа працює вже на новому координаційному рівні.

Література

1. Анохин П. К. Избранные труды. Кибернетика функциональных систем. Москва : Медицина, 1998. 397 с.
2. Бернштейн Н. А. Физиология движения и активность. Москва : Наука, 1990. 495 с.
3. Єфименко М. М. Основи корекційно спрямованого фізичного виховання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату : Дис. ... докт. пед. наук. Спеціальність 13.00.03. «Корекційна педагогіка». Київ. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2014. 441 с.
4. Майерс Томас В. Анатомические поездки: пер. с англ. Санкт-Петербург : Меридиан-С, 2012. 320 с.
5. Могенович М. Р., Темкин И. Б. Физиологические основы лечебной физической культуры. М-во здравоохранения Удм. АССР. Ижевск : Удмуртия, 1975. 199 с.
6. Семенович А. В. Нейропсихологическая диагностика и коррекция в детском возрасте. М.: Академия, 2002. 232 с.
7. Цветкова Л. С., Семенович А. В., Котягина С.Н., Гришина Е.Г. Актуальные проблемы нейропсихологии детского возраста. Учебное пособие. Под ред. Л. С. Цветковой. М.: МПСИ, Воронеж: НПО «МОДЭК», 2001. 272 с.

Кандаурова Е. В.

здобувач вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта

Науковий керівник: Сінопальнікова Н. М.

Харківський національний університет імені Г. С. Сковороди

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ПРИЙОМІВ В ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ ЗІ СТИМУЛЯЦІЇ МОВЛЕННЕВОЇ АКТИВНОСТІ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Мовлення за своєю суттю є найважливішим засобом передачі соціального досвіду від дорослих до дітей. Останнім часом постійно зростає кількість дітей з порушеннями мовлення, що обумовлені недостатністю уваги до її формування з боку батьків та педагогі, відсутністю активної систематичної позитивної мовленнєвої комунікації між батьками та дітьми. Тому, питання логопедичної роботи зі стимуляції мовленнєвої активності у дітей молодшого дошкільного віку стає досить актуальним в сучасних реаліях.

Мовлення – специфічна людська здатність, розвиток якої найбільш інтенсивно відбувається в ранньому та молодшому дошкільному віці та істотно впливає на весь подальший процес психічного розвитку. Мовлення відіграє виняткову роль у психічному розвитку дитини. Саме цим визначається особлива значимість своєчасного мовленнєвого розвитку молодшого дошкільника.

Розвиток мовлення, як універсального засобу спілкування та необхідної умова багатьох видів людської діяльності, здавна привертає увагу представників різних наук (психологів, педагогів). Знання умов та факторів, що сприяють розвитку мовлення на різних етапах онтогенезу, виявлення сил, що стимулюють або затримують його розвиток у дітей, є певним ключем до

організації цілеспрямованих педагогічних впливів на даний процес, вважає Л. Тур [5].

У вітчизняній психолого-педагогічній науці склалася система поглядів, відповідно до якої виникнення та розвиток мовлення у дітей відбувається у процесі їх спілкування з оточуючими людьми. При цьому дитина не пасивно приймає мовленнєві моделі дорослих, а досить активно долучається до даного процесу. Розвиток форм та функцій мовлення визначається тими новими завданнями, які постають перед дитиною в процесі спілкування з дорослим та під час розвитку її власної діяльності. Зміст спілкування на кожному етапі розвитку визначається типом провідної діяльності, а його засоби – мовленнєвими функціями. Генезис мовленнєвих функцій створює необхідність й у оволодінні новими формами, новими мовними засобами. Тому у кожному віці оволодіння системою мовних засобів має розглядатися з погляду тих функцій, які вони обслуговують. З іншого боку, як зазначає Т. Піроженко, розвиток мовленнєвих функцій зумовлює перехід від одного виду діяльності до іншого [2].

Так, розвиток мовленнєвого апарату дитини молодшого дошкільного віку відбувається у процесі комунікації з дорослим і багато в чому залежить від якості, глибини, ефективності мовленнєвої практики, адекватності та позитивності мовленнєвого середовища, від логіки, змісту навчання та виховання дитини. Мовлення не є вродженою здатністю, а формується під час онтогенезу паралельно з фізичним та психічним розвитком дитини та слугує показником її загального розвитку.

Наявність шкідливих передумов, недостатнє повноцінне спілкування дітей раннього та молодшого дошкільного віку з дорослими призводить до мовленнєвих розладів, які потребують логопедичного впливу.

Логопедична робота зі стимуляції мовленнєвої активності у дітей молодшого дошкільного віку – це досить тривалий та трудомісткий процес. Він включає численні напрями та різноманітні її види: корекційні, виховні, навчальні, розвиваючі. При реалізації логопедичної роботи зі стимуляції мовленнєвої активності у дітей молодшого дошкільного віку використовуються наступні прийоми: демонстрація та перегляд предмету; здійснення дій із предметом; повторення за дітьми слів, фраз, речень; опосередкована комунікація через гру; багаторазове промовляння словесного матеріалу; коментування власних дій тощо [3, с. 12].

Власне логопедична робота зі стимуляції мовленнєвої активності у дітей молодшого дошкільного віку може проходити в ігровій формі, але мати певну структуру: вступно-мотиваційну частину; ігри для формування лексичного запасу та фразового мовлення; пальчикова гімнастика; вправи для формування зорового та слухового сприйняття; артикуляційна гімнастика; дихальна гімнастика та ін. Наприклад, шумові інструменти та хороводні ігри стимулюють бажання дитини рухатися, підспівувати. Логопед часто надає дітям можливість рухатися під різноманітну музику, самотійно отримувати звуки з різних предметів. Величезну користь дітям приносять зустрічі у музичній залі. Ігри та вправи з рухами, рухами кистей та пальців рук

(пальчикова гімнастика, логоритміка) стимулюють процес мовленнєвого розвитку дитини, сприяють розвитку рухового центру мозку, що відповідає, у тому числі і за розвиток дрібної моторики рук. Чим більше дрібних та складних рухів пальцями виконує дитина, тим більше ділянок мозку задіяні в роботі. Пальчикові ігри рекомендується застосовувати у роботі з дітьми у всіх вікових групах [4].

Для стимуляції мовленнєвої активності у дітей молодшого дошкільного віку досить ефективним методом є піскотерапія – це гра з піском як спосіб розвитку дитини. Пісочна терапія дуже близька для дітей, адже з дитинства вони сидять у пісочниці, і перші слова, перші міжособистісні зв'язки та спілкування у них відбувалися саме там. Ігри з піском допомагають дітям молодшого дошкільного віку відчувати себе захищеними, розвивають дрібну моторику рук, знімають м'язову напруженість. Застосування даного методу доцільно у роботі саме з дітьми молодшого дошкільного віку, оскільки ігри з піском створюють дуже сприятливі умови для формування цілеспрямованого зв'язного мовленнєвого висловлювання та власне оздоровлення організму загалом.

Досить ефективними є практичні методи організації дітей молодшого дошкільного віку. Ігровий прийом передбачає використання різноманітних компонентів ігрової діяльності у поєднанні з іншими прийомами: питаннями, вказівками, поясненнями, показом тощо. Ігри дітей молодшого дошкільного віку з предметами, наприклад, гра в телефон, коли дитина, використовуючи іграшковий апарат, може дзвонити мамі, татові, бабусі, казковим персонажам. Так, гра в телефон стимулює мовленнєвий розвиток дитини, формує впевненість у собі, підвищує комунікативну компетентність. Настільно-друковані ігри: «Великий – маленький», «Чий будиночок?», «Дитина тварин» та інші дозволяють засвоювати лексико-граматичні компоненти рідної мови, активізують розумову та мовленнєву діяльність дітей, зазначає І. Марченко [1].

У процесі логопедичної роботи зі стимуляції мовленнєвої активності увага дітей молодшого дошкільного віку прикута до звуку голосу логопеда, певним чином заохочується їхня активність, викликана повторенням звуків, наприклад, за допомогою ігрової вправи «Хто покликав?». Дана вправа спрямована на те, щоб навчити дітей молодшого дошкільного віку чітко вимовляти звук [у] (лише на одному видиху), спонукаючи їх вимовляти (шляхом наслідування логопеду) звуки з різною гучністю, з різним акцентом. При цьому діти молодшого дошкільного віку розвивають свою слухову увагу, активізують слова у своєму мовленні.

Безпосередньо у процесі спільної діяльності з логопедом у дитини молодшого дошкільного віку розширюються можливості використання власних вербальних засобів. Діалог дитини молодшого дошкільного віку з педагогом-логопедом ініціюється самим логопедом та вдосконалюється різними типами питань, різною структурою речень, нестандартними акцентами в мовленні.

Отже, спираючись на наукові дослідження фахівців в галузі логопедії та певним чином виходячи з власного досвіду, ми дійшли висновку, що зазначені

ігрові прийоми є потужним засобом стимуляції мовленнєвої активності дітей молодшого дошкільного віку, сприяє: активізації, поповненню словникового запасу у дітей молодшого дошкільного віку; розвитку розумових процесів; вираженню емоцій дітей за допомогою мовлення; поліпшенню дрібної моторики; розвитку рухливості органів артикуляції та дихання.

Література

1. Марченко І. С. Спеціальна методика розвитку мовлення. Навчальний посібник. К., 2015. С. 33-35.
2. Піроженко Т. О. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільника. Тернопіль: Мандрівець, 2010. 152 с.
3. Рібцун Ю. В. Дитина із порушенням мовленнєвого розвитку. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами : навч.-метод. посіб. у 9 кн. К. : ТОВ ВПЦ «Літопис-ХХ». 2010. Книга 9. 36 с.
4. Рібцун Ю. В. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ : програмно-методичний комплекс. К. : Освіта України, 2011. 292 с.
5. Тур Л. В. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільників. Х.: ВГ «Основа», 2016. С. 41-44.

Кизько Ю.В.

здобувач вищої освіти спеціальності
016 Спеціальна освіта)
студентка магістратури
заочної форми навчання

Науковий керівник: Шульженко Д.І.

доктор психологічних наук, професор
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова

ОСОБЛИВОСТІ МОДИФІКАЦІЇ ПІДРУЧНИКІВ ТА ПОСІБНИКІВ ДЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ШКОЛИ ДЛЯ ДІТЕЙ ІЗ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Підручник залишається основним і універсальним навчальним засобом у шкільній освіті впродовж кількох століть, інструментом, за допомогою якого відбувається навчання і виховання наступного покоління, він є втіленням освітніх ідей, експериментальним майданчиком їхнього випробування. Процес підручникотворення об'єктивно складний і конфліктний, він виказує існуючі проблеми, які можуть загострюватися через зіткнення економічних, політичних, національних, соціальних інтересів.

Масштабні суспільні зміни, перехід від індустріального суспільства до інформаційного породжує зміну усіх культурних надбудов. Тож ми живемо на зламі освітніх парадигм, коли глибокій трансформації піддається сутність освіти, її роль, цілі, принципи, методи, технології, організаційні структури.

В індустріальному суспільстві освіта була спрямована на статичні процеси збереження і відтворення культури, досвіду, знань попередніх поколінь. В інформаційному суспільстві статичні знання не мають власної